

20 Ιουλίου 2022

Κριτική παρουσίαση του νέου βιβλίου «Ένας Ταπεινός Αρχιεπίσκοπος»

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής ιστορίας, πολλές προσωπικότητες αξιολογούνται αρνητικά λόγω της ιστορικής περιόδου κατά την οποία κλήθηκαν να διακονήσουν την Εκκλησία ή/και, ενίοτε, λόγω ατυχών επιλογών, καθώς το Σώμα του Χριστού αποτελείται από ζώντες αμαρτωλούς και εν μετάνοια ανθρώπους και ουχί από αναμάρτητους, δικαίους και σεσωσμένους.

Μια από τις άδικα αρνητικά αξιολογούμενες εκκλησιαστικές προσωπικότητες είναι και ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Ιερώνυμος Α΄, ο οποίος διακόνησε την Εκκλησία κατά τα χρόνια της Δικτατορίας. Στο βιβλίο των εκδόσεων «Εν Πλω» εξιστορούνται ιστορίες που ο Μητροπολίτης Πισιδίας Σωτήριος Τράμπας, ως ο κύριος συγγραφέας του πονήματος, ενθυμείται, οι οποίες σκιαγραφούν την προσωπικότητα ενός ποιμένα με ασκητική και συνάμα αρχοντική τοποθέτηση απέναντι στη ζωή.

Πρόκειται για μία σημαντική ευσύνοπτη και ευανάγνωστη έκδοση, που σίγουρα αξίζει τον χρόνο μας. Στην αρχή του βιβλίου, τα περιεχόμενα αυτού παρέχουν στον αναγνώστη μία πρώτη άποψη για τις θεματικές του βιβλίου: α) γεγονότα που αναδεικνύουν την ταπεινότητα του Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου Α΄, β) η συνεισφορά του στην εξωτερική ιεραποστολή, γ) η συνεισφορά του στην Ελλαδική Εκκλησία και δ) η συνεισφορά του στην απάλυνση του ανθρώπινου πόνου.

Τον πρόλογο του έργου υπογράφει ο πολύς Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος Γιαννουλάτος, ο οποίος υπογραμμίζει ότι ο κοιμηθείς Ιεράρχης της Ελλαδικής Εκκλησίας δεν υπήρξε ο εκλεκτός της χούντας, όπως έχει καθιερωθεί στις συνειδήσεις πολλών. Ο Ιερώνυμος Α΄ αγωνιζόταν διαρκώς για το άνοιγμα της Εκκλησίας στον κόσμο, συμφώνως με την εντολή του Χριστού, προχώρησε στην ίδρυση εκκλησιαστικών δομών και συνέβαλε στην αντιμετώπιση ποικίλων προβλημάτων, τόσο ενδοεκκλησιαστικών όσο και αφορώντων στις σχέσεις Εκκλησίας-Κράτους.

Ο μακαριστός Ιερώνυμος Α΄ υπήρξε μια μεγαλειώδης ακαδημαϊκή και εκκλησιαστική προσωπικότητα, που, δυστυχώς, η σύνδεση του ονόματός του με την χούντα επισκιάζει έως και τις μέρες το σημαντικό έργο του. Μετά τον πρόλογο, τη σκυτάλη του λόγου λαμβάνει ο Μητροπολίτης Πισιδίας Σωτήριος Τράμπας, ο οποίος ως Πρωτοσύγκελος της Αρχιεπισκοπής Αθηνών συνεργάστηκε στενά με τον Αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο, αλλά και έζησε μετ' αυτού κοινοβιακώς, καθώς διέμενε μαζί του στο Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο.

Μέσα από τις αναμνήσεις του αείμνηστου Μητροπολίτη Πισιδίας ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος Α΄ παρουσιάζεται ως ένας κληρικός που δεν επηρεάστηκε από τη λάμψη της μίτρας του, ως ένας άνθρωπος ταπεινός που φρόντιζε τους συνεργάτες του, χωρίς απαίτηση να τον υπηρετούν. Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος Κοτσώνης δεν υπήρξε μια μορφή επιθυμητή από τη Δικτατορία. Μάλιστα, ο ταξίαρχος Παττακός

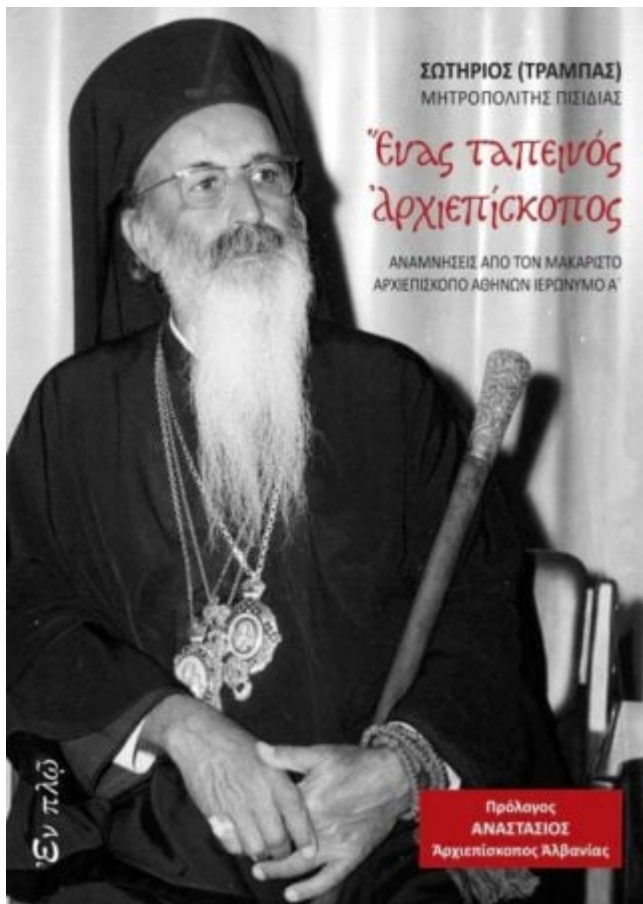
και οι Συνταγματάρχες επισκέφτηκαν την Ιερά Σύνοδο για να ζητήσουν την εκλογή στον Αρχιεπίσκοπο Θρόνο του Μητροπολίτη Καστοριάς Δωρόθεου, αλλά όταν έφτασαν ο Ιερώνυμος Α΄ είχε ήδη εκλεγεί Αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Έτσι, προσπάθησαν να παρουσιάσουν την επιλογή του Ιερωνύμου ως αποτέλεσμα της δικής τους επιρροής.

Η σχέση του Ιερωνύμου με την χούντα βρισκόταν σε μία διαρκή υφέρπουσα σύγκρουση, καθώς ο μακαριστός Ιεράρχης συγκέντρωσε γύρω του ιερείς ανεπιθύμητους στη χούντα διά των οποίων επιτελούσε το φιλανθρωπικό έργο της Αρχιεπισκοπής. Κατόρθωσε την εκλογή του αντιδικτατορικού π. Αυγουστίνου Καντιώτη ως Μητροπολίτη Φλωρίνης, πέτυχε την ενίσχυση των οικογενειών των φυλακισμένων στρατιωτικών με οικονομικά βοηθήματα και επέκρινε τη χρήση βίας προς τους φυλακισμένους. Μάλιστα, έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της αναξιοποίητης εκκλησιαστικής περιουσίας, το οποίο συζητείται ήδη προ του 1973.

Σκοπός του Ιερωνύμου Α΄ ήταν η δημιουργία πολλών δομών υπέρ του λαού και της Εκκλησίας, ώστε η Εκκλησία της Ελλάδος να επιτύχει την οικονομική ανεξαρτησία της. Μάλιστα, περί των ανωτέρω μαγνητοσκοπήθηκε σχετικό βίντεο από την ΥΠΕΝΕΔ, με ομιλούντα τον Αρχιεπίσκοπο, που, όμως, η δικτατορία του Ιωαννίδη δεν επέτρεψε να βγει στον «αέρα». Ομοίως, η τηλεοπτική μετάδοση της ΕΡΤ, «κατά την τελευταία Θεία Λειτουργία του Αρχιεπισκόπου στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών» διεκόπη όταν αυτός κατέκρινε την δικτατορία.

Αυτά και άλλα πολλά, που αναφέρονται εντός του τευχιδίου, αποδεικνύουν ότι ο μακαριστός Ιεράρχης δεκαετίες τώρα αξιολογείται συχνά άδικα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση, επί Ιωαννίδη, όπου την ορκωμοσία της νέας κυβέρνησης ετέλεσε ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων Σεραφείμ (μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών). Σύμφωνα με τον Μητροπολίτη Πισιδίας, ο Ιερώνυμος Α΄ δεν είχε γνώση του γεγονότος έως της στιγμής που είδε την ορκωμοσία να τελείται στην τηλεόραση. Η δικτατορία του Ιωαννίδη τον έθεσε παντελώς στο περιθώριο εξ αρχής.

Η στάση του ως Ορθόδοξου κληρικού που οφείλει να αγκαλιάζει και να συνδιαλέγεται με τους πάντες ενοχλεί πολλούς, ώστε να του επιτίθενται πολιτικά, ακόμα και μετά θάνατον. Το υπό παρουσίαση βιβλίο ξεκαθαρίζει το τοπίο γύρω από τη δράση του μακαριστού ποιμενάρχη της ελλαδικής Εκκλησίας, αναδεικνύοντας τον ασίγαστο πόθο για την προκοπή της Εκκλησίας του Κυρίου του.

Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος Α΄ κατείχε υψηλή ακαδημαϊκή μόρφωση. Είχε διατελέσει Καθηγητής Πανεπιστημίου στην έδρα του Κανονικού Δικαίου, και, επομένως, είναι αφελές να κατηγορείται για μη γνώση και μη τήρηση των Ιερών Κανόνων. Οι όποιες κρίσεις περί αντικανονικότητας επί Ιερωνύμου είναι ανυπόστατες. Ο συγγραφέας μακαριστός ιεράρχης Πισιδίας σκιαγραφεί το αυστηρό, αντιδημοκρατικό, αντιφατικό, ανήθικο πλαίσιο της χουντικής εποχής - και λίγο προ αυτής- μέσα από την σύντομη καταγραφή διαφόρων αναμνήσεών του, με έμμεση αναφορά σε γεγονότα που στιγμάτισαν τον κλήρο και σκανδάλισαν τους πιστούς. Ο Ιερώνυμος Α΄ επιθυμούσε την κάθαρση της Εκκλησίας και δεν έμεινε στα λόγια, ώστε σε σύντομο χρονικό διάστημα «συμμάζεψε» -καθώς λέγει ο συγγραφέας- πολλούς σκανδαλοποιούς ιερείς και μπήκε στο στόχαστρο εκείνων που δεν ενοχλούνταν από την εκκλησιαστική ανηθικότητα. Πολλοί -εντός και εκτός Εκκλησίας- έβλεπαν στο πρόσωπο του μακαριστού Αρχιεπισκόπου έναν πολιτικό αντίπαλο.

Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος Α΄ πρόσεχε πολύ ποιους κληρικούς πρότεινε για Ιεράρχες, προτιμώντας όσους δεν στόχευαν στην αρχιεροσύνη, αλλά στη διακονία του λαού του Θεού. Επιπλέον, πλείστες δομές της Εκκλησίας της Ελλάδος ιδρύθηκαν στα λίγα χρόνια της διακονίας του. Επί Ιερωνύμου Α΄ ιδρύθηκε το Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος, το Ταμείον Αρωγής, το Γραφείον

Εξωτερικής Ιεραποστολής, η Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων «Ολυμπιάς», το Νοσηλευτικό Ίδρυμα Κληρικών Ελλάδος. Επί ημερών του επίσης, ανακαινίστηκαν μονές και ιδρύθηκαν νέα μοναστήρια ανήκοντα στην Αρχιεπισκοπή, ενετάχθη ο κλήρος (διάκονοι και πρεσβύτεροι) στο μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων, ιδρύθηκε η Χριστιανική Αλληλεγγύη, ιδρύθηκε το Κέντρο Συμπαραστάσεως Οικογένειας, αναδιοργανώθηκε το Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο και το σύνολο των υπηρεσιών της Αρχιεπισκοπής, ιδρύθηκε το Γραφείο Νεότητας, οργανώθηκε το Γραφείο Εξωτερικής Ιεραποστολής, υπήρξε άνοιγμα νέων θέσεων εργασίας προς κάλυψη των κενών θέσεων τόσο των νέων ιδρυμάτων όσο και προς κάλυψη των αναγκών των υπηρεσιών που έπασχαν, ιδρύθηκαν σχολές βυζαντινής μουσικής και υπήρξε προώθηση του βυζαντινού ψαλτικού ύφους στους ναούς της Ελλάδος, ετέθησαν οι βάσεις της ιερατικής ανώτερης εκπαίδευσεως, καθιερώθηκε η εβδομάδα Εξωτερικής Ιεραποστολής, άνθησαν τα κατηχητικά σχολεία κ.π.ά. Γενικά, εδαπανήθησαν πολλά χρήματα για το ιεραποστολικό, εκπαιδευτικό και φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας, όχι μόνο της Ελλάδος, επί Ιερωνύμου του Α΄.

Μετά την παραίτηση του από τον Αρχιεπισκοπικό Θρόνο, παρά τις αντιδράσεις των Συνοδικών πατέρων, απεσύρθη στην Τήνο, τον τόπο καταγωγής του, όπου και αφοσιώθηκε στη μελέτη και την προσευχή, αφού πρώτα «επισκέφτηκε έναν - έναν στην έδρα του (ενν. Μητροπολίτη), όσους τον πολέμησαν, για να ζητήσει και να δώσει συγγνώμην!».

Μετά το τέλος του κυρίως πονήματος, ακολουθεί το παράρτημα του βιβλίου, στο οποίο διαφορετικοί συγγραφείς καταθέτουν τις εμπειρίες τους από την συναναστροφή τους με τον μακαριστό Ιεράρχη. Στο παράρτημα του βιβλίου γράφουν ο τότε Ανδρούσης Αναστάσιος (νυν Αλβανίας), ο αείμνηστος Φθιώτιδος Νικόλαος και η διευθύνουσα νοσηλεύτρια κα Παναγιώτα Γαλανού.

Ο τότε Ανδρούσης Αναστάσιος αποκαλύπτει ότι ο Ιερώνυμος Α΄ βοήθησε οικονομικά και ηθικά το ιεραποστολικό περιοδικό «Πορευθέντες», ότι στήριζε τα βήματα της οικουμενικής κινήσεως και παρακολουθούσε με ενθουσιασμό τις εξελίξεις του οικουμενικού διαλόγου. Υπήρξε μέλος της πρωτοσυσταθείσας Επιτροπής Εξωτερικής Ιεραποστολής οραματιζόμενος διαρκώς τρόπους ενισχύσεως της ιεραποστολής στα αφρικανο - ασιατικά πλαίσια, ώστε ως Καθηγητής Πανεπιστημίου δεν δίστασε να επισκεφτεί μαζί με φοιτητές του χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου για να αποκτήσει ίδια άποψη και να στηρίξει τους εργαζόμενους στην ιεραποστολή αδελφούς του. Ο Ιερώνυμος Κοτσώνης τολμούσε να εμφυσήσει στους νέους θεολόγους την φλόγα της ιεραποστολικής προσφοράς συμφώνως προς το ευαγγελικό «πορευθέντες ουν μαθητεύσατε πάντα τα έθνη...» (Ματθ. 28,19α), χωρίς να περιορίζει το ζήτημα της εξωτερικής ιεραποστολής στα

στενά όρια της ελλαδικής Εκκλησίας, αλλά επιχειρούσε να το αναγάγει σε θέμα πανορθόδοξου ενδιαφέροντος.

Στην εισήγησή του για τα τριάντα χρόνια από την κοίμηση του μακαριστού Αρχιεπισκόπου ο μακαριστός Φθιώτιδος Νικόλαος σημειώνει με συνοπτικό τρόπο πτυχές του λαϊκού βίου του και της συνεισφοράς στην Εκκλησία ως ιερέυς. Γίνεται αναφορά στην πανεπιστημιακή του καριέρα, την τοποθέτησή του ως πρωθιερέως των Βασιλικών Ανακτόρων και πνευματικού της βασιλικής οικογένειας, τις σπουδές του σε Ελλάδα και εξωτερικό, την μέριμνά του για το Θεολογικό Οικοτροφείο της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, την προσπάθειά του περί εξυγίανσης του κλήρου, τη θέληση του και την οργάνωση σχεδίου για μια ανεξάρτητη οικονομικά Εκκλησία -ασχέτως αν αυτό δεν προχώρησε-, την συμπαραστάσή του στους φυλακισμένους κ.ά. Μέσα στα σχεδόν επτά χρόνια αρχιεπισκοπικής θητείας, έθεσε τις βάσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος του σήμερα, ώστε ακόμα και Ιεράρχες που βρίσκονταν σε σύγκρουση μαζί

του, προ της ανόδου στον αρχιεπισκοπικό θρόνο ή κατά τα πρώτα βήματά του, να αναγνωρίζουν αργότερα την αξία του, τις πολυάριθμες ικανότητες και τα πάμπολλα τάλαντά του.

Ο Ιερώνυμος Κοτσώνης αποσύρθηκε από τη διοικητική θέση του, ώστε να μην βλάπτει την Εκκλησία με την αρνητική εικόνα που άλλοι καλλιέργησαν για αυτόν. Στο κείμενο της παραιτήσεώς του, το οποίο περιλαμβάνεται εντός του βιβλίου, δηλώνει ότι επιλέγει να μην θυσιάσει την ψυχική του υγεία ως αποδέκτης περαιτέρω πολεμικής στάσεως, αλλά και να μην ζημιώσει την Εκκλησία διατηρώντας τη θέση ενός ανεπιθύμητου αρχιερέως. Μετά την παραίτησή του, ίδρυσε την «Διεθνή της Αγάπης» έχοντας πάντα στο νου του τους πονεμένους και αδικημένους της ζωής. Η διδασκαλία της χριστιανική αγάπης και του ευαγγελικού μηνύματος κατηύθυναν, σύμφωνα με τις μαρτυρίες που κατατίθενται, τη ζωή του.

Τέλος, η κα Παναγιώτα Γαλανού σκιαγραφεί την προσωπικότητα ενός πνευματικού, ο οποίος ενδιαφερόταν για τα προβλήματα των νοσηλευτριών, τις ενίσχυε ψυχολογικά και πνευματικά, επιθυμούσε την ανάπτυξη του έργου τους, έδινε λύση σε πρακτικά προβλήματα, επεδίωκε την πληρέστερη κατάρτισή τους και την ενίσχυση του έργου τους με τεχνικό εξοπλισμό.

Το μικρό αυτό βιβλίο των εκδόσεων Εν Πλω φανερώνει ξεκάθαρα ότι ο Ιερώνυμος Α΄ πορεύθηκε τη ζωή του με το νου και την καρδιά του προσανατολισμένα στον Θεό. Ακόμα και η στάση του να αφήσει έγγραφη εντολή να κηδευτεί ως απλός μοναχός διδάσκει πολλά.

Ο τρόπος που παρουσιάζονται τα γεγονότα δεν είναι αυστηρά ιστορικός. Ωστόσο, μας πληροφορούν για μία περίοδο και έναν εμβληματικό άνθρωπο που η όλη στάση του σε καλεί να ενεργοποιηθείς, να αποφασίσεις να προσφέρεις περισσότερα στην Εκκλησία, να την διακονήσεις. Άλλωστε, η διακονία της Εκκλησίας από την οποιαδήποτε θέση και στον οποιονδήποτε βαθμό αποτελεί τιμή, ευλογία και υποχρέωση. Αντίδωρο για για όσα δωρεάν λάβαμε.

Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος Κοτσώνης προβληματιζόταν για το τι είδους Χριστός κηρύττεται στους ανθρώπους από τα ιεραποστολικά κλιμάκια. Η ευρύτερη τοποθέτησή του, όμως, δείχνει ξεκάθαρα ότι ο εν λόγω προβληματισμός επεκτείνεται προς κάθε άνθρωπο, αφού έβλεπε τον κόσμο στο σύνολό του ως χώρο ιεραποστολής. Νομίζω ότι ως χριστιανοί αξίζει να θέσουμε ο καθένας ατομικά το ερώτημα αυτό. Τι είδους Χριστό ζούμε και κηρύττουμε στους άλλους ανθρώπους; Έτσι, θα μπορέσουμε καλύτερα να κατανοήσουμε τα λόγια, τη στάση και το όραμα του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου Α΄.

Πηγή: pemptousia.gr